

DREPTUL COMUNITAR AL AFACERILOR

Drepturi si libertati cetatenesti
in Uniunea Europeana

BUCURESTI 2009

Drepturi si libertati cetatenesti in UE

Aspecte generale

In literatura de specialitate se apreciaza, in mod corect, ca filosofia drepturilor omului, a drepturilor individuale, civile, politice, economice, sociale si culturale a invins tezele colectiviste ale primatului interesului general, dar si pe cele ale liberalismului extrem. In favoarea individului, sunt consacrate prin reglementarile internationale, inca din secolul al XIX-lea, numeroase drepturi si libertati, fara ca, prin aceasta, persoana fizica sa devina subiect de drept international.

Sunt considerate drepturi fundamentale ale omului, apartinand primei generatii, urmatoarele drepturi civile si politice: dreptul la viata, dreptul la libertate, dreptul persoanei la siguranta, cu toate valentele lor.

Drepturi si libertati pentru persoane fizice prevazute in documente internationale

Una dintre problematicile filosofiei dreptului este si aceea a naturii drepturilor omului. Iusnaturalismul concepe existenta unor drepturi anterioare oricarei consacrarile legale, izvorand din natura umana, care este unica si imuabila. Drepturile omului au fost recunoscute in mod treptat intr-un lung interval de timp.

Drepturile omului au o incarcatura politica, sociala, emotionala care le particularizeaza. Ele au fost obiect de lupta, de revendicari, nu au fost recunoscute in toate cazurile cu usurinta. Drepturile omului au format astfel obiectul revendicarilor unor miscari largi. O serie de forte progresiste, care au inteles directia progresului umanitatii, si-au asumat rolul de luptatori pentru afirmarea drepturilor omului.

Drepturile omului sunt consacrate prin constitutiile statelor. Nu exista in lume state care sa se pretinda democratice si care sa nu aiba in constitutie un capitol dedicat drepturilor si libertatilor fundamentale. Existenta acestora, numarul lor si garantiile care le asigura punerea in practica contribuie hotarator la aprecierea gradului de democratism al unei constitutii si al statului de drept.

Drepturile civile si politice ale omului sunt prevazute in numeroase acte normative internationale, ele rezulta si in mod indirect, din majoritatea pactelor, tratatelor si conventiilor internationale care se refera la persoane. Vom mentiona cateva documente cu caracter national sau international, care au consacrat cele mai importante drepturi ale omului. Desi se considera ca istoria drepturilor omului coincide cu istoria omenirii, urmand vicisitudinile acesteia din urma, primele documente care schiteaza unele elemente ale protectiei juridice a persoanei au fost *Magna Carta Libertatum*; In 1719 Constitutia SUA, care a consacrat "dreptul poporului de a-i fi asigurata apararea personala, a locuintelor, documentelor si bunurilor impotriva unor perchezitii si confiscari nejustificate", libertatea religiei, a cuvintului, a presei, dreptul la intrunire pasnica, iar in 1776, *Bill Of Rights* proclama ca "toti oamenii sunt de la natura si liberi si independenti si dispun de cateva drepturi inerente" de care nimeni nu poate fi privat.

Declaratia drepturilor omului si cetateanului, din 1789, este documentul in care a fost inscris principiul potrivit caruia "oamenii se nasc si raman liberi si legali in drepturi". In secolul al XIX-lea au fost incheiate de catre statele lumii conventii bilaterale si multilaterale care au antamat, tangential, problematica drepturilor omului. Toate aceste documente nu folosesc conceptul de "drepturi ale omului" in sensul cunoscut astazi, ele cuprinzand mai ales elemente de tip sectorial, nestructurate inca, creatoare de mentalitati si care se vor constientiza pe parcursul timpului. Abia decernatele adoptate in secolul al XX-lea folosesc acest concept, in sensul propriu. Astfel, Carta Natiunilor Unite din 1945

afirma hotarararea popoarelor lumii de a proclama credinta in "drepturile fundamentale ale omului, in demnitatea si valoarea persoanei umane, in egalitatea in drepturi a barbatilor si femeilor, precum si a natiunilor mari si mici". Carta ONU consacra principiul egalitatii in drepturi a tuturor fara distinctie in rasa, de sex, de limba sau religie, precum si obligatia statelor membre ale ONU de a executa, de o maniera efectiva, drepturile de ea consacrate. Corolarul acestor documente cu incidenta directa in materia drepturilor omului este reprezentat de Carta Internatioana a Drepturilor Omului, care cuprinde un ansamblu de documente: Declaratia universala a drepturilor omului, Pactul interantional privind drepturile economice, sociale si culturale, Pactul international privind drepturile civile si politice si Protocolul facultativ referitor la Pactul international privind drepturile civile si politice.

Declaratia universala a drepturilor omului a fost primul document adoptat in acest domeniu, de o comunitate organizata de natiuni si enunta principalele drepturi economice, sociale si culturale, civile si politice pe care le pot pretinde, fara nici o discriminare fiintele umane, intrucat sunt inzestrate cu ratiunea si constiinta, precum si principiile nediscriminarii si egalitatii in drepturi. Carta Natiunilor Unite s-a concentrat asupra drepturilor omului si al libertatilor fundamentale pentru toate persoanele, oriunde ar fi acestea. Dar reglementarile din Carta Natiunilor Unite nu au fost considerate suficiente deoarece nu specifica natura obligatiilor asumate de state. De aceea, s-a impus adoptarea unui alt document international, Declaratia universala a drepturilor omului, care reprezinta o combinatie unica a drepturilor civile si politice si a celor economice, sociale si culturale, sub semnul constant al egalitatii si al nediscriminarii. Pactul international a fost adoptat prin rezolutia Adunarii generale a ONU nr 2200 A (XXI) din 16 decembrie 1966; Conventia internationala pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare rasiala a fost adoptata de Adunarea Generala a ONU din 1965. Alte acte sunt Conventia europeana din 1950, Conventia americana din 1969, Conventia africana din 1981 si multe alte documente.

Persoane beneficiare ale drepturilor civile si politice

Potrivit Pactului international privind drepturile civile si politice, prevederile sale se aplica tuturor persoanelor aflate pe teritoriul unui stat parte si supuse jurisdicției sale. Aceasta inseamna ca sunt avute in vedere numai persoanele fizice, nu corporatii sau alte persoane juridice. Protocolul facultativ acorda dreptul de a depune plangeri numai persoanelor victime ale incalcarilor drepturilor stabilite. Aceasta este si practica constanta a Comitetului Drepturilor Omului. In acest sens, Conventia americana a drepturilor omului se refera la persoane, precizand ca aceasta inseamna orice fiinta umana.

Spre deosebire de Pact, Conventia europeana din 1950 se refera la "oricine" ca beneficiar al drepturilor garantate iar in art.25 in forma originala si in art.34 in forma modificata prin Protocolul nr. 11, adoptat in 1994, acorda dreptul de petite "oricare" persoane, organizatii neguvernamentale sau grup de persoane" care pretind ca sunt victime ale unei incalcarii de catre un stat parte a drepturilor enuntate in Conventie sau in protocoale. O prevedere similara este inscrisa in art.44 din Conventia americana.

Drepturi si libertati in UE

In cadrul Uniunii Europene, drepturile si libertatile fundamentale ale omului au o semnificatie deosebita. In prezent, Uniunea Europeana contine 27 de state, ceea ce a permis realizarea dorintelor de pace, libertate si de afirmare plenara a drepturilor omului in spatiul european.

Drepturile fundamentale ale omului sunt recunoscute si in cadrul Uniunii Europene,numeroase documente ce emana de la institutiile europene facand referire in mod direct la existenta si protectia lor.

Inca de la constituirea Consiliului Europei,principiul respectarii drepturilor omului a fost una dintre pietrele de temelie ale organizatiei.In timpul unei reuniuni de la Haga din 1948,Congresul Europei a fost unul catalizator pentru crearea Consiliului Europei,prin adoptarea unei rezolutii avand urmatorul continut : "Congresul apreciaza ca Uniunea sau Federatia ce va lua nastere trebuie sa ramana deschisa catre toate natiunile europene cu o guvernare democratica,ce se vor angaja sa respecte o Carta a Drepturilor Omului.Hotaraste sa creeze o Comisie pentru imediata indeplinire a dublei sarcini de a redacta aceasta Carta si de a enunta normele carora un stat trebuie sa li se conformeze pentru a merita numele de democratie".

Art.3 din Statutul Consiliului Europei dispune: "Orice membru al Consiliului Europei recunoaste procesul suprematiei dreptului si principiul in virtutea caruia orice persoana aflata sub jurisdicia sa trebuie sa se bucure de drepturile omului si de libertatile fundamentale".

Statutul Consiliului Europei,in art.8,stipuleaza : "Grave incalcare ale drepturilor omului si ale libertatilor fundamentale justifica suspendarea sau excluderea unui stat membru al Consiliului Europei".Statutul a fost semnat la 5 mai 1949 si,la numai 18 luni dupa adoptarea lui,cele 10 state membre semnau,la 4 noiembrie 1950,Conventia Europeana pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale.Conventia a intrat in vigoare la 3 septembrie 1953. Ea a transformat,pe plan regional european,18 principii proclamate in 1948 in Declaratia Universala a Drepturilor Omului adoptata de ONU,in obligatii juridice concrete. Fiind cel mai important instrument juridic in sistemul conventional al Consiliului Europei,Conventia Europeana a Drepturilor Omului constituie un reper de marca in dezvoltarea dreptului international. Influenta sa a fost resimtita nu numai de-a lungul Europei,dar si pe toate continentele si in toate tarile in care s-au depus eforturi pentru a se asigura o mai buna protectie a drepturilor omului. La ora actuala,sistemul de protectie european instituit prin Conventie este nu numai cel mai vechi,dar,totodata,si cel mai avansat si eficace din toate sistemele existente de protectie a drepturilor omului. Conventia Europeana a Drepturilor Omului este un tratat international in virtutea caruia statele contractante isi asuma anumite obligatii juridice. Guvernele au obligatia de a veghea ca persoanele care sunt sub jurisdicia lor,si nu numai cetatenii tarii respective, sa se bucure de drepturile si libertatile prevazute in Conventie. Unele tari au integrat Conventia in dreptul national, astfel incat orice individ sa poata prezenta o plangere sau un apel la un tribunal national sau catre o alta autoritate bazandu-se direct pe prevederile acesteia. Dar,chiar daca o tara nu a integrat Conventia in dreptul sau,acesta nu trebuie sa fie in conflict cu instrumentul european. Conventia nu este destinata sa inlocuiasca sistemele nationale de protectie a drepturilor omului,ci sa constituie o garantie internationala ce se adauga dreptului de recurs in fiecare stat. Aceasta garantie se concretizeaza prin posibilitatea indivizilor care se considera lezati in drepturile lor de a antama proceduri in fata institutiilor create in baza Conventiei in contra guvernului pe care il considera responsabil. Prin tratatul de la Lisabona se fac progrese semnificative la nivelul UE in materia garantarii drepturilor fundamentale ale omului si in acest sens se arata ca literatura de specialitate din Europa arata ca prin tratatul de la Lisabona se deschide calea aderarii UE la conventia europeana pt apararea drepturilor omului si a

libertatilor fundamentale. Tratatul de la Lisabona garanteaza aplicarea efectiva in UE a cartei drepturilor fundamentale. Prin urmare, odata cu Lisabona UE dispune de un ansamblu de drepturi care sunt atat civile cat si politice, economice, sociale care sunt obligatorii sub aspect juridic nu doar ptr UE si institutiile sale ci si ptr fiecare stat membru in plan national.

Art.1 din Conventia europeana prevede ”Inaltele parti contractante recunosc oricarei persoane aflate sub juristictia lor drepturile si libertatile definite in Titlul I din prezenta conventie”.Statele care ratifica aceasta Conventie accepta in mod automat dubla obligatie ce decurge din art.1 .In primul rand,ele trebuie sa se asigure ca dreptul lor intern este compatibil cu Conventia.In al doilea rand statele care se hotarasc sa ratifice Conventia trebuie sa inlature orice nerecunoastere a drepturilor si libertatilor protejate de aceasta. Drepturile si libertatile protejate de Conventie sunt:dreptul la viata; interzicerea torturii,tratamentelor si a pedepselor inumane sau degradante; interzicerea sclaviei si a munci fortate;libertatea si siguranta persoanei;dreptul la un proces echitabil;nereetroactivitatea legi penale; dreptul la respectarea vietii private,a vietii de familie,a domiciliului si a corespondentei;dreptul de a se casatori,de a intemeia o familie si la egalitatea intre sotii;libertatea de convingere si de religie;libertatea de exprimare si informare;libertatea de intrunire si de asociere si dreptul de a constitui syndicate;dreptul la proprietate;dreptul la instruire;dreptul la alegeri libere;drepturi recunoscute strainilor;interzicerea discriminarii;dreptul de recurs individual asupra hotararilor judecatoresti.

In caz de razboi sau alt pericol public ,art 15 din Conventie prevede situatiile in care se pot face derogari de la drepturile mentionate mai sus.

In Conventie sunt mentionate si alte drepturi.

Carta drepturilor fundamentale grupeaza aceste drepturi fundamentale in 6 mari capitole:

1. drepturi care tin de demnitatea umana si anume: dreptul la demnitate, dreptul la viata, dreptul la integritatea persoanei fizica si psihica si de aici deriva interzicerea torturii si a tratamentelor degradante sau inumane, interzicerea sclaviei,etc
2. drepturi care tin de libertatea umana si anume: libertatile legate de economie(cele 4), libertatea de gandire,religie si constinta, libertatea de exprimare,intrunire si asociere, libertatea de a se casatori,libertatea de a exercita o profesie liber aleasa si de a avea un anumit loc de munca,libertatea de a desfasura o activitate comerciala(consacrata in art.16 al cartei) care trebuie desfasurata in conformitate cu 2 aspecte: dreptul comunitar european si in al2lea rand in conformitate cu legislatia nationala si bunele practici ale fiecarui stat. Legat de libertatea de a desfasura o activitate comerciala avem si dreptul de proprietate.
3. drepturi de egalitate si ne referim la:
 - a. principiul egalitatii in fata legii care se refera la nediscriminarea pe baza de rasa, sex, nationalitate, varsta,etc
 - b. principiul nediscriminarii. Interzicandu-se in spatiul UE discriminarea pe orice fel de motive de natura personala ca rasa, sexul, cetatenia, varsta, religia, etc.
 - c. principiul oportunitilor egale sau al egalitatii de sanse intre femei si barbati.
 - d. Principiul integrarii persoanelor cu handicap.
 - e. Drepturile persoanelor in varsta.
4. drepturile referitoare la solidaritatea sociala si intra:

- a. dreptul lucratorilor de informare si consultare cu privire la marile decizii ce se iau in întreprindere
 - b. dreptul la negocieri si la actiuni colective
 - c. protectia fata de concedierile nejustificate
 - d. aspecte legate de securitatea sociala si asistenta sociala
 - e. aspecte legate de protectia sanatatii persoanelor
 - f. protectia mediului
 - g. protectia consumatorilor
5. Drepturilor cetatenesti propriu-zise sau drepturile civice si aici sunt: dreptul de a alege si a fi ales in parlamentul european, dreptul de a avea acces la documentele UE astfel incat exista obligatia afisarii lor pe internet cu exceptia celor secrete, dreptul la buna-administrare din partea institutiilor UE. Orice cetatean al UE are dreptul ca in ceea ce priveste problemele sale sa beneficieze din partea institutiilor UE de un tratament impartial si echitabil intr-un termen rezonabil. Acest drept inseamna ca orice cetatean al UE se poate adresa oricarei institutii a uniunii europene in limba sa materna si trebuie sa primeasca raspuns in aceea limba-sub aspect formal.De asemenea mai inseamna ca orice cetatean al UE are dreptul de a fi audiat sau ascultat de institutiile UE inainte de a se lua masuri cu caracter individual care ar putea sa-i aduca atingere. Oricare institutie a UE trebuie sa isi motiveze deciziile in raport cu cetatenii UE si oricare persoana care este cetatean UE are dreptul de a cere repararea de catre UE a eventualelor prejudicii aduse prin exercitarea activitatii institutiilor UE sau a functionarilor acesteia (si aici ne referim si la persoane fizice si la cele juridice). Tot aici in categoria drepturilor civice putem baga institutia avocatului poporului la nivel european, acestuia i se vor adresa plangeri sau sesizari cu privire la respectarea celor 4 libertati din tratate, cu privire la respectarea acestei carti a drepturilor fundamentale,la incalcarea unor aspecte din tratate in ce priveste buna functionare a institutiilor europene.
6. Capitolul referitor la Justitie si aici se arata ca orice cetatean european are dreptul la un proces echitabil intr-un termen rezonabil in fata unei instante judecatoresti independente si impartiale. Legat de acest lucru avem dreptul la reprezentare si aparare in instanta,dreptul la asistenta juridica gratuita si din oficiu pt persoanele ce nu dispun de resurse materiale suficiente,dreptul de a avea acces la o cale de atac eficienta, prezumtia de nevinovatie, principiul legalitatii.Aplicarea principiului legalitatii inseamna ca nici o persoana nu poate fi condamnata si judecata ptr o actiune sau omisiune decat daca la momentul savarsire constituia infractiune si era ca atare prevazuta de lege. De asemenea avem consacrat in carta principiul proportionalitatii infractiunilor si pedepselor conform caruia nu se poate aplica o pedeapsa mai mare decat cea care era prevazuta la momentul savarsirii infractiunii daca intre timp insa intervine o lege mai favorabila aceasta se va aplica. De aici rezulta si ca pedepsele nu trebuie sa fie disproportionale in raport cu fapta comisa.
- Se introduc inca 2 elemente noi fata de conventia CvEDO si anume:
- dreptul la protectia datelor cu caracter personal,aici vb si de persoanele fizice si de cele juridice
 - chestiuni legate de bioetica. Bioetica inseamna utilizarea normelor morale si etice in descoperirile biologice, genetica,etc.

Tratatul de la Lisabona introduce in premiera o prevedere potrivit careia daca o anumita petitie este semnata de cel putin 1.000.000 cetateni din statele membre atunci comisia europeana este obligata sa o ia in seama si sa faca o propunere in acest sens cu motivare. In continuare voi face o analiza a celor mai importante drepturi cetatenesti din Uniunea Europeana.

Dreptul la viata

Potrivit art 2 din Conventie "Dreptul la viata al oricarei persoane este protejat de lege. Moartea nu poate fi cauzata cuiva in mod intentionat, decat in executarea unei sentinte capitale pronuntate de un tribunal in cazul cand infractiunea este sanctionata cu aceasta pedeapsa prin lege". Pedeapsa cu moartea a fost insa abolita. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsa si nici executat.

Se accepta in Conventie ca un stat poate prevedea in legislatia sa pedeapsa cu moartea pentru acte savarsite in timp de razboi sau de pericol iminent de razboi. O asemenea pedeapsa nu poate fi aplicata decat in cazurile prevazute de acea legislatie. Statul respectiv va comunica Secretariatului General al Consiliului Europei dispozitiile aferente. Conventia prevede ca dreptul la viata al oricarei persoane este protejat de lege, ceea ce inseamna ca statele trebuie sa elaboreze o legislatie care sa clarifice drept infractiuni omuciderile savarsite cu intentie de catre persoanele fizice. Sunt enuntate trei exceptii de la interdictia generala de cauzare a mortii cu intentie, acestea fiind:

- necesitatea de a asigura apararea oricarei persoane impotriva violentei nelegale;
- efectuarea unei arestari legale sau impiedicarea evadarii unui detinut;
- reprimarea unei revolte sau insurectii. Eventuala recurgere la forta trebuie sa se dovedeasca "absolut necesara".

Convenția privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, 1950

Articolul 1 - Abolirea pedepsei cu moartea (în timp de pace)

"Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat.

Articolul 2 - Pedeapsa cu moartea în timp de război

Un Stat poate să prevadă în legislația sa pedeapsa cu moartea pentru acte săvârșite în timp de

război sau de pericol iminent de război. Asemenea pedeapsă nu va fi aplicată decât în cazurile

prevăzute de această legislație și conform dispozițiilor sale. Statul respectiv va comunica secretarului general al Consiliului Europei dispozițiile aferente ale legislației în cauză."

** Protocolul nr. 6 privind abolirea pedepsei cu moartea, 1983*

Dreptul la viață, garantat oricărei persoane, este primul drept subiectiv reglementat de Convenție. El reprezintă „valoarea supremă pe scara drepturilor omului în plan internațional”¹, iar protejarea sa constituie „una dintre valorile fundamentale ale democrațiilor care fac parte din Consiliul Europei”. Respectarea dreptului la viață este o precondiție a exercitării tuturor celorlalte drepturi. Astfel, statul este obligat nu numai „să se abțină de la a lua viața în mod intenționat”, ci trebuie să ia toate măsurile necesare protejării vieții.

Art. 2 garantează protecție oricărei persoane împotriva morții provocate într-o manieră arbitrară. Inițial, aceste prevederi nu interziceau recurgerea la pedeapsa cu moartea dacă aceasta era prevăzută de lege. În 1983, a fost adoptat Protocolul nr. 6 care abolește pedeapsa cu moartea în timp de pace, ea continuând să fie aplicabilă în timp de război. Prin adoptarea, în 2002, a Protocolului nr. 13 a fost abolită pedeapsa cu moartea în orice situații pe teritoriul tuturor statelor semnatare, membre ale CoE.

Titularul dreptului la viață

Art.2 garantează dreptul la viață al oricărei persoane fizice, umane. Acest drept nu este absolut; el prevede anumite excepții, precum: executarea unui condamnat la moarte (pedeapsă aplicată până în 2002), legitima apărare, arestarea sau evadarea unei persoane deținute și reprimarea unei insurecții.

Întinderea aplicabilității art.2

Protecția dreptului la viață este garantată de Sistemul european de protecție a drepturilor omului oricărei persoane, din momentul nașterii și până la decesul acesteia. Prin deces trebuie să se înțeleagă moartea fizic constatată, nu și declararea pe cale judecătorească a morții sau a dispariției unei persoane.

Interzicerea torturii, a tratamentelor și a pedepselor inumane sau degradante Potrivit dispozițiilor din Convenție, ”nimeni nu poate fi supus torturii, tratamentelor și a pedepselor inumane sau degradante”. Drepturile protejate astfel sunt, în mod direct, legate de integritatea persoanei și de demnitatea umană.

Interzicerea sclaviei și a muncii fortate

Sclavia și munca fortată presupun forme de control asupra individului și sunt caracterizate de condiții opresive pe care individul nu le poate schimba sau pe care nu le poate înlătura.

Cat privește munca fortată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a făcut apel, în definirea acesteia, la convențiile Organizației Internaționale a Muncii, conform cărora ea privește „*orice muncă sau serviciu pretins unui individ sub amenințarea unei pedepse oarecare, și pentru care respectiva persoană nu s-a oferit de bunăvoie*”

În conformitate cu dispozițiile din Convenție:

- nimeni nu poate fi ținut în sclavie, nici în aservire;
- nimeni nu poate fi silit să efectueze o muncă fortată sau obligatorie;

Convenția referitoare la sclavie (1926) definește sclavia ca fiind „*starea sau condiția unui individ asupra căruia sunt exercitate atributele dreptului de proprietate*”.

*Convenția suplimentară cu privire la abolirea sclaviei, a traficului de sclavi și a instituțiilor și practicilor analoge sclaviei*² definește aservirea unei persoane care se află în una sau mai multe din situațiile prevăzute la art.7 lit.b):

1. □□ aservirea pentru datorii reprezintă starea sau condiția rezultând din faptul că un debitor s-a angajat să furnizeze în garanția unei datorii serviciile sale personale sau cele ale unei alte persoane asupra căreia are autoritate, însă valoarea acestor servicii nu afectează lichidarea datoriei sau durata acestor servicii nu este limitată, iar caracterul lor nu este definit;
2. □□ șerbă/sevajul - condiția persoanei care este obligată prin lege, obicei sau acord, de a trăi și munci pe un pământ aparținând unei alte persoane, făcând câteva servicii determinate, remunerate sau gratuit, fără posibilitatea de a-și schimba condiția;

□□ este considerată aservire a femeii sau copilului, orice instituție sau practică în virtutea căreia:

◆ □□ femeia este, fără ca ea să aibă dreptul de a refuza, promisă sau dată în căsătorie în schimbul unei

despăgubiri în bani sau în natură plătită părinților, tutorelui, familiei sau unei alte persoane sau unui alt grup de persoane;

◆ femeia este cedată unei alte persoane, cu titlu oneros sau în alt mod de către soț, familia sau clanul acestuia;

◆ femeia care, la moartea soțului, este transmisă prin succesiune unei alte persoane;

◆ copilul sau adolescentul care are mai puțin de 18 ani și este dat, fie de către părinți sau de către unul din ei, fie de

tutorele său unei alte persoane contra unei sume de bani sau nu, în vederea exploatării persoanei sau a muncii copilului sau adolescentului.

Nu se considera "munca forțată sau obligatorie" în sensul prezentei articole:

- orice munca impusă în mod normal unei persoane supuse detenției în condițiile prevăzute în Convenție sau pe timpul punerii sale în libertate condițională;

- orice serviciu cu caracter militar sau, în cazul celor care refuză efectuarea acestuia pe motive de conștiință în țările în care refuzul efectuării serviciului militar pe motive de conștiință este recunoscut de lege, un alt serviciu înlocuind serviciul militar obligatoriu;

- orice munca sau serviciu impus în situații de criză sau de calamități care amenință viața sau bunăstarea comunității;

- orice munca sau serviciu ce face parte din obligațiile civile normale.

Libertatea și siguranța persoanei

În conformitate cu prevederile din Convenție, "orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și în conformitate cu prevederile legale":

- cele cu privire la detenția pronunțată de o instanță de judecată;

- pe perioada reținerii sau arestării preventive, dispuse de organele judiciare competente, ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege;

- dacă măsura se referă la detinerea legală a unui minor, hotărâtă pentru educația sa și supravegherea sau despre detinerea legală a unei persoane, în scopul aducerii sale în fața autorității competente;

- dacă măsura se referă la detinerea legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman;

- dacă măsura privește arestarea sau reținerea legală a unei persoane pentru a o împiedica să patrundă în mod ilegal pe un teritoriu sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare sau de extradare.

Orice persoană arestată sau detinută trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea celui interesat la judecată.

Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau reținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal pentru ca aceasta să statueze, într-un termen scurt, asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă detinerea este ilegală.

Orice persoana care este victima unei arestari sau a unei reineri in conditii contrare dispozitiilor acestui articol are dreptul la despagubiri.

Dreptul la un proces echitabil

Potrivit dispozitiilor din Conventie din art.6, orice persoana are dreptul la judecarea in mod echitabil, in mod public si intr-un termen rezonabil a casei sale, de catre o instanta independenta si imparziala, instituita prin lege.

Orice persoana acuzata de savarsirea unei infractiuni este prezumata nevinovata pana cand vinovatia sa va fi legal stabilita.

Orice acuzare are dreptul, in special:

- sa fie informat, in termenul cel mai scurt, intr-o limba pe care o intelege si in mod amanuntit asupra naturii si cauzei acuzatiei aduse impotriva sa;
- sa dispuna de timpul si de inlesnirile necesare pregatirii apararii sale;
- sa se apere el insusi sau sa fie asistat de un aparator ales de el si, daca nu dispune de mijloacele necesare pentru a-l plati, sa poata fi asistat in mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci cand interesele justitiei impun acest lucru;
- sa ceara ascultarea martorilor si sa obtina in acest citarea lor;
- sa ceara sa fie asistat, in mod gratuit, de un interpret, daca nu intelege limba folosita in timpul procesului.

Garantarea libertății și a securității juridice a persoanei ar fi lipsită de sens dacă aceasta nu ar fi încredințată unei justiții independente și imparțiale, garanție a unui proces echitabil.

Sistemul european de protecție a drepturilor omului garantează principiul supremației legii ca principiu fundamental al oricărei democrații și principiu de baza al ordinii publice europene.

□ *Sfera de aplicare a art.6, alin.1*

Garanțiile reglementate de art.6 nu sunt aplicabile tuturor litigiilor, ci numai „contestațiilor privind încălcarea drepturilor și a obligațiilor cu caracter civil” și „acuzărilor în materie penală”. CEDO apreciază că cele două noțiuni, materie civilă și materie penală, nu pot fi interpretate în conformitate cu prevederile dreptului intern al statului pârât care diferă de la un sistem juridic la altul, ci ele sunt „concepte autonome” cărora Curtea le conferă un sens european. Garanțiile art.6 nu se aplică tuturor nivelurilor procedurale, în materie civilă și penală. Ele intervin, în primul rând, la nivelul jurisdicțiilor de primă instanță, prin acestea înțelegându-se nu numai structurile judiciare de drept comun, ci și organele nonjurisdicționale – administrative sau disciplinare. În cazul celor din urmă (organelor nonjurisdicționale), justițiabilul trebuie să dispună de un drept de recurs în fața unui organ judecătoresc independent și imparțial cu jurisdicție deplină, în măsură să respecte garanțiile prevăzute de art.6.

□□ Dreptul la un proces echitabil în materie civilă

Aplicarea alin.1 în materie civilă este determinată de existența unei contestații cu privire la un drept recunoscut de legislația internă a statului pârât. CEDO a refuzat interpretarea restrictivă a noțiunii de „drepturi și a obligații cu caracter civil”, considerând că această sintagmă vizează „orice procedură al cărei rezultat este determinant pentru niște drepturi și obligații cu caracter privat”. Prin urmare, ceea ce contează este caracterul privat al dreptului în cauză, caracterul personal sau patrimonial al dreptului contestat. Această accepție materială a dreptului cu caracter

privat a determinat judecătorul european să integreze în sfera de aplicabilitate a alin.1 contenciosul disciplinar și contenciosul social. Astfel, alin.1 este aplicabil sancțiunilor disciplinare pronunțate de jurisdicțiile profesionale atunci când se pune în discuție dreptul unei persoane de a-și exercita profesia sau situațiilor cu caracter social, precum atribuirea unor prestații de asigurare socială sau de ajutor social. CEDO a considerat „civile” numeroase cauze de contencios care în mod tradițional aparțin dreptului public apreciind că „trebuie să ne raportăm la esența și efectele unui drept, iar nu la clasificarea sa juridică în dreptul intern al statului în cauză”

Dreptul la un proces echitabil în materie penală

Aplicarea alin.1 în materie penală este determinată de existența unei acuzații de a fi săvârșit o infracțiune. CEDO definește aplicarea art.6 alin.1 în *materie penală* în decizia *Engel și alții c. Olandei* pe baza a 3 criterii:

- ◆ încadrarea dată de legislația internă a statului în cauză;
- ◆ natura infracțiunii;
- ◆ gravitatea sancțiunii atrase.

Această decizie a Curții stabilește faptul că deși o anumită situație nu intră în sfera de aplicare a normelor de drept penal național, există totuși posibilitatea includerii acesteia în sfera materiei penale în sensul art.6 alin.1. Astfel, CEDO aplică prevederile art.6 în cazul acțiunilor disciplinare, al sancțiunilor administrative și fiscale.

Dreptul de acces la un tribunal

Art.6 garantează *dreptul la un tribunal* care implică dreptul de a avea acces corect și efectiv la judecată.1 Acesta include:

un tribunal cu deplină jurisdicție: prin tribunal nu se înțelege în mod necesar o jurisdicție de tip clasic, ci se dobândește o accepțiune autonomă în sensul Convenției, aplicându-se și organelor nonjurisdicționale. „Tribunalul” este caracterizat prin funcția sa jurisdicțională – soluționarea unei cauze pe baza normelor de drept și în urma unei proceduri legal stabilite;

accesul efectiv la judecător: justițiabilul beneficiază de posibilitatea de a contesta un act ce aduce atingere drepturilor sale. Prin urmare, el trebuie să dispună de mijloace concrete de a ajunge în fața unui judecător și, în același timp, de a fi asistat de un avocat în cadrul procedurii judiciare. Lipsa asistenței judiciare gratuite pe parcursul procedurii civile încalcă dreptul de acces la un tribunal în cazul în care complexitatea procedurii sau a cauzei face ca această asistență să fie indispensabilă;

obținerea unei hotărâri judecătorești: dreptul părților de a obține o decizie motivată, care soluționează litigiul definitiv.

Tribunalul are obligația de a examina efectiv susținerea părților, fiind obligatorie motivarea corespunzătoare a hotărârilor judecătorești.

principiul securității juridice: presupune ca soluția pronunțată în mod definitiv într-o cauză de către o instanță de judecată să nu poată face obiectul unei noi proceduri judiciare. Până în anul 2003, legislația română permitea desființarea unor hotărâri definitive și irevocabile, prin căi extraordinare de atac –recursurile în anulare promovate de către procurorul general al României.

principiul egalității armelor: implică obligația tribunalului de a oferi fiecărei părți posibilitatea rezonabilă de a-și prezenta cauza în condiții care nu o plasează într-o situație dezavantajoasă în raport cu partea adversă. Acest principiu se aplică doar părților în

litigiu și permite sancționarea oricărei discriminări intervenite în comunicarea actelor către părți, oferind acestora posibilitatea de a participa în mod egal la cercetarea probelor;

□□ *principiul contradictorialității*: reprezintă dreptul părților de a li se comunica și de a dezbate orice act sau observație adusă judecătorului. Acest principiu, spre deosebire de cel al egalității armelor, nu privește numai situația părților, una în raport cu cealaltă, ci și situația părților în raport cu Ministerul public sau orice altă jurisdicție independentă care poate influența, prin actele sau informațiile puse la dispoziția instanței, decizia acesteia. În cazul în care comunicarea unui act afectează doar una dintre părți, CEDO ia decizia în conformitate cu principiul egalității armelor care impune instanței obligația de a trata părțile în mod egal. Dacă ambele părți au fost private, în egală măsură, de posibilitatea de a lua cunoștință de o informație utilă furnizată judecătorului, se va aplica principiul contradictorialității

Neretroactivitatea legii penale

În conformitate cu dispozițiile prevăzute în Convenție:

- nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care în momentul în care a fost săvârșită nu era considerată o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu poate fi aplicată vreo pedeapsă mai gravă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii;

- dispozițiile din acest articol nu vor aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii sale era considerată o infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate.

Dreptul la respectarea vieții private, a vieții de familie, a domiciliului și a corespondenței, dreptul de a se căsători, de a întemeia o familie și egalitatea între soți

În baza acestor drepturi:

- orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale (fiind incriminate faptele care aduc atingere acestor drepturi);

- nu este admisă ingerința unei autorități publice în viața privată a persoanei decât în măsura în care intervenția este prevăzută de lege și dacă aceasta constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară securității naționale, siguranței publice, bunăstării economice a țării, apărării ordinii și prevenirii faptelor penale, protecției sănătății sau a moralei ori protecției drepturilor și libertăților acestuia.

Libertatea de gândire, de convingere și de religie

Consacrarea acestor drepturi are în vedere ca:

- orice persoană are dreptul la libertate de gândire, de conștiință și de religie. Acest drept presupune libertatea de a schimba religia sau convingerea, cât și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ sau practici;

- libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate forma obiectul altor restricții decât al celor care, fiind prevăzute de lege, constituie măsuri necesare într-o societate democratică pentru securitatea publică, protecția ordinii, a sănătății sau a moralei publice ori pentru protecția drepturilor și libertăților altuia.

Libertatea de exprimare și informare

În baza acestor libertăți:

- orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără să poată exista vreun amestec al autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu

impiedica statele sa supuna intreprinderile de radiodifuziune,cinematograf sau de televiziune unui regim de autorizare;

- exercitarea acestor libertati,presupunand indatoriri si obligatii poate fi supusa unor anumite formalitati,conditii,restrictii sau sanctiuni prevazute de lege care constituie masuri necesare,intr-o societate democratica,pentru securitatea nationala,integritatea teritoriala sau siguranta publica,pentru apararea ordinii si prevenirea infractiunilor,pentru protectia sanatatii sau a moralei,pentru protectia reputatiei sau a drepturilor altuia,pentru a impiedica divulgarea de informatii confidentiale sau pentru a garanta autoritatea si imparialitatea puterii judecatoresti.

Libertatea de intrunire si de asociere si dreptul de a constitui sindicate

Acestea se reflecta in faptul ca:

- orice persoana are dreptul la libertatea de intrunire pasnica si la libertatea de asociere,inclusiv dreptul de a constitui impreuna cu alte persoane sindicate si de a se afilia unor sindicate pentru apararea intereselor sale;

- exercitarea acestor drepturi nu poate forma obiectul altor restrictii,decat al acelor care,fiind prevazute de lege,constituie masuri necesare,intr-o societate democratica,pentru securitatea nationala,siguranta publica,apararea ordinii si prevenirii infractiunilor,pentru protectia sanatatii sau a moralei ori pentru protectia drepturilor si libertatilor altor persoane.Prezentul articol nu interzice ca exercitarii acestor drepturi sa-i fie impuse restrictii legitime de catre membrii fortelor armate,ai politiei sau a-i administratiei de stat.

Dreptul la proprietate

Protocolul nr 1 prevede ca orice persoana fizica sau juridica are dreptul la respectarea bunurilor sale.Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decat pentru o cauza de utilitate publica si in conditiile prevazute de lege si de principiile generale ale dreptului international.

Dispozitiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le considera necesare pentru a reglementa folosinta bunurilor (un exemplu in Romania ar fi domeniul silvic),conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor a altor contributii sau a amenzilor.

Dreptul la instruire

Conform acestui drept,nimanui nu ii poate fi refuzat dreptul la instruire.Statul,in exercitarea functiilor pe care si le va asuma in domeniul educatiei si invatamantului,va respecta dreptul parintilor de a asigura aceasta educatie si acest invatamant conform convingerilor lor religioase si filosofice.

Dreptul la alegeri libere

Dreptul mentionat are in vedere obligatia statelor membre de a angaja si de a organiza,la intervale rezonabile,alegeri libere cu vot secret,in conditii care asigura libera exprimare a opiniilor poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.

Drepturi recunoscute strainilor

Drepturile respective au in vedere :

- dreptul de circulatie in mod liber si de a-si alege in mod liber resedinta;

- dreptul oricarei persoane de a parasii orice tara,inclusiv pe a sa;

- faptul ca exercitarea acestor drepturi nu poate constitui obiectul unor alte restrangeri decat al acelor care,fiind prevazute de lege,constituie masuri necesare,intr-o societate democratica,pentru securitatea nationala,pentru siguranta publica,pentru mentinerea

ordinii publice, pentru prevenirea infractiunilor, pentru protectia sanatatii sau a moralei ori pentru protectia drepturilor si libertatilor altuia;

- drepturile recunoscute pot, de asemenea, in anumite zone determinate, sa constituie obiectul unor restrangeri care, fiind prevazute de lege, sunt justificate de interesul public intr-o societate democratica.

Interzicerea discriminarii

Conform prevederilor din Conventie, exercitarea drepturilor si libertatilor recunoscute in Conventie trebuie sa fie asigurate, fara vreo deosebire, intemeindu-se, in special, pe sex, rasa, culoare, limba, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine nationala sau sociala, apartenenta la o minoritate nationala, avere, nastere sau orice alta situatie.

Conventia prevede si anumite derogari referitoare la drepturile mentioante mai sus, dar numai in caz de razboi sau alte pericole publice.

Obligatiile statelor referitoare la respectarea drepturilor civile si politice

In Pactul International, ca si in conventiile regionale, prevederile afirma, in general, ca fiecare persoana sau fiecare cetatean beneficiaza de drepturile mentioante in actele respective. Rezulta ca statele sunt obligate sa respecte si sa asigure realizarea drepturilor mentionate in documentele internationale.

Conventia europeana angajeaza statele parti sa asigure oricarei persoane aflate sub jurisdicia lor drepturile si libertatile pe care le enunta. Conventia americana obliga statele sa respecte drepturile si libertatile prevazute si sa asigure deplina lor exercitare de catre toate persoanele. Carta africana prevede ca statele parti se obliga sa recunoasca drepturile si libertatile prevazute si sa adopte masuri pentru a le asigura aplicarea.

Obligatia de a respecta drepturile si libertatile omului inseamna a nu incalca aceste drepturi si libertati, a nu intreprinde nimic in acest scop. Obligatia se refera la orice masura sau actiune a guvernului, a oricarei autoritati publice si a oricarei oficial, la orice nivel administrativ.

Derogari de la obligatia respectarii drepturilor civile si politice

Documentele privind drepturile civile si politice, cu exceptia Cartei africane, prevad posibilitatea unor derogari limitate in timp in privinta sferei drepturilor omului. Derogarile pot fi aplicate numai in perioade de pericol public care ameninta existenta natiunii.

Conventiile americana si europeana, se refera si la perioade de razboi, dar si la alte pericole, cum ar fi amenintarea la independenta sau securitatea statului respectiv.

Totusi, potrivit Pactului international, masurile derogarii nu se pot referi la dreptul la viata, nu pot admite tortura, sclavajul, intemnitarea pentru imposibilitatea platii unor datorii contractuale, interzicerea pedepsirii pentru acte sau actiuni sau omisiuni care la data comiterii nu constituiau infractiuni, potrivit dreptului intern sau international, dreptul fiecaruia de a i se recunoaste personalitatea in fata legii, libertatea de gandire, constiinta si religie.

Concluzie personala:

Consider ca aceste drepturi cetatenesti prevazute in special de Conventia Europeana a Drepturilor Omului sunt niste drepturi fara de care nu se poate vb de o adevarata democratie si sunt fundamentale ptr ca o societate sa functioneze in cele mai bune conditii. Din pacate, nu cred sa existe vreo tara care sa respecte fara nici o abatere toate aceste drepturi ci este doar un deziderat ca aceste sa fie respectate cumulativ de toate ta care au acceptat aceasta Conventie si alte documente ce stabilesc drepturi cetatenesti. De asemenea consider ca deoarece aceste drepturi si respectarea lor incumba cu precadere

statelor,acestea ar trebui sanctionate foarte drastic in momentul in care se observa ca desi au acceptat CvEDO sau alte documente in care sunt prevazute drepturi cetatenesti nu le respecta sau nu vegheaza in mod corespunzator la respectarea acestor drepturi.

Spete

Dreptul la viata

Desi Romania nu a fost condamnata ptr incalcarea acestui drept,cea mai relevanta cauza ramane Gheorghe Ursu c. Romaniei.

Situatia de fapt

Inginerul, poetul și disidentul Gheorghe Ursu a fost arestat, torturat și ucis de poliția politică a regimului comunist la 17 noiembrie 1985, în închisoarea Rahova din București. Gheorghe Ursu fusese urmărit de Securitate încă din anii '70 când trimitea scrisori la Europa Liberă. În decembrie 1984 Securitatea i-a rechiziționat jurnalul personal în care demasca în detaliu absurditatea și falimentul național-comunismului românesc. A fost anchetat și amenințat aproape zilnic, pentru a divulga modalitățile prin care a transmis materiale la Europa Libera, precum și contactele cu alți disidenți din țară și din Occident. Nedorind să colaboreze cu Securitatea, a fost arestat la 21 septembrie 1985, torturat sistematic și în final ucis.

Situatia dosarului

După decembrie 1989, ancheta Parchetului a arătat că “vinovați de moartea lui Gheorghe Ursu sunt ofițerii anchetatori”, coloneii T.S., V.G., P.M. și C.M. În 1996, un fost deținut de drept comun, Cl.M., a fost condamnat la 20 de ani pentru uciderea lui Gheorghe Ursu. Acesta a recunoscut că nu făcuse decât să îndeplinească ordinele ofițerilor mai sus-amintiți.Cl.M. a executat numai doi ani de închisoare.

Deși existau suficiente probe împotriva coloneilor T.S., V.G., P.M. și C.M., Ministerul Justiției a permis procurorului să trimită în judecată pe doi dintre inculpați, T.S. și C.M, numai în noiembrie 2000. Până în mai 2003, judecătorii Tribunalului Militar Teritorial București au tergiversat verdictul, încercând în mai multe rânduri să închidă cazul. La 14 mai 2003, judecătorul P.L. sfârșește prin a se auto-dezinvesti sub un pretext fără acoperire legală. Cauza este judecată la Curtea de Apel București, unde pe 14 iulie 2003, inculpații sunt condamnați la câte 11 ani de închisoare pentru autorat și complicitate la omor. Este pentru prima dată când justiția română post-decembristă condamnă o crimă politică ce a fost comisă sub regimul comunist. Cu toate că instanța a emis mandat de arestare pentru cei doi, autoritățile nu au pus imediat în aplicare hotărârea instanței, pretinzând că nu-i poate găsi pe vinovați, deși aceștia au fost văzuți în București de martori oculari. Mai mult, procurorului general J.T., a făcut recurs la Curtea Supremă de Justiție pentru a le ușura inculpaților situația. La câteva luni de la data arestului, T.S. a fost eliberat din penitenciar pe motive de boală în baza unor documente emise de Spitalul Penitenciarului Rahova. Cauza se găsește pe rolul instanței de la Strasbourg.

Interzicerea torturii

Situatia in fapt

În seara zilei de 20 septembrie 1993, în Hădăreni s-a iscat o ceartă între 3 bărbați romi și un alt sătean. Situația a degenerat într-un conflict inter-etnic. Uciderea unui român i-a speriat pe romi; aceștia refugiindu-se într-o casă din apropiere. Vestea morții românului i-a nemulțumit pe localnici. O mulțime numeroasă și furioasă, din care făceau parte

comandantul postului local de poliție și câțiva polițiști, s-a adunat în fața casei în care se refugiaseră romii pe care au incendiat-o. Doi dintre bărbați au reușit să iasă din casă pe geam, dar au fost urmăriți de mulțime și omorâți în bătaie. Cel de-al treilea a fost împiedicat să iasă din clădire și a murit ars de viu. Romii au fost alungați din sat. Reclamanții au susținut că polițiștii au încurajat mulțimea să distrugă și alte bunuri ale romilor din sat. Până a doua zi, 13 case au fost complet distruse, iar alte câteva au fost avariate grav. Multe dintre obiectele personale ale reclamanților au fost, de asemenea, distruse. Zile ce au urmat incidentelor au fost marcate de interzicerea reînțoarcerii romilor în sat. Numai în urma presiunilor internaționale majoritatea familiilor de romi s-au putut întoarce în comună. După incident, locuitorii romi din Hădăreni au formulat o plângere penală la Parchet. Petiționarii au identificat un număr de persoane responsabile pentru evenimentele din 20 septembrie 1993. Printre cei identificați se aflau câțiva polițiști.

Situatia dosarului

În iulie 1994, 3 civili au fost arestați și acuzați de comiterea infracțiunii de omor deosebit de grav. Totuși, aceștia au fost puși în libertate după câteva ore, iar mandatele lor de arestare au fost anulate. Având în vedere implicarea polițiștilor în incident, cauza a fost trimisă Parchetului militar în octombrie 1994. În septembrie 1995 s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a polițiștilor de la postul local de poliție cu motivarea că incapacitatea lor de a opri mulțimea nu a reprezentat în sine o formă de participare. În august 1997, procurorul a emis un rechizitoriu prin care a trimis în judecată 11 civili. Procesul penal, la care a fost atașată acțiunea civilă, a început în noiembrie. La proces, mai mulți martori au declarat că polițiștii au fost implicați activ în omoruri și incendieri. Hotărârea care a soluționat latura penală a cauzei a fost pronunțată la data de 17 iulie 1998. Instanța a constatat că inculpații au acționat împreună, în moduri diferite, pentru a elimina romii din satul lor. Urmărirea penală a fost considerată necorespunzătoare. Cinci săteni au fost condamnați pentru omor deosebit de grav, iar 12 săteni, printre care și cei 5, au fost condamnați pentru alte infracțiuni. Instanța i-a condamnat la pedepse cuprinse între 1 și 7 ani de închisoare. Parchetul a formulat apel, considerând pedepsele prea blânde. Instanța de apel a condamnat un al șaselea sătean pentru omor deosebit de grav și a mărit pedeapsa unuia dintre inculpați; celorlalți inculpați le-au fost reduse pedepsele. În noiembrie 1999, Curtea Supremă de Justiție a menținut condamnările pentru distrugere, dar a schimbat încadrarea din omor deosebit de grav în omor calificat pentru 3 dintre inculpați. În 2000, 2 dintre sătenii condamnați au fost grațiați.

Aprecierea Curții: Art. 3 din Convenție consacră una dintre valorile fundamentale ale societății democratice. El interzice în termeni absoluți tortura și pedepsele sau tratamentele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe sau de comportamentul victimei. Potrivit jurisprudenței Curții, relele tratamente aplicate victimei trebuie să atingă un prag minim de gravitate pentru a cădea sub incidența art. 3. Aprecierea gravității minime este relativă. Ea depinde de numeroși factori, precum durata tratamentului aplicat, efectele sale fizice și psihice asupra persoanei care le-a suferit, iar, în unele situații, sexul, vârsta și starea de sănătate a victimei. Curtea a reținut tratamentul ca fiind "inuman" în situația în care, inter alia, a fost premeditat, fiind aplicat pe durata mai multor ore, și a provocat fie leziuni corporale, fie suferințe intense de natură psihică sau mentală. Tratamentul a fost calificat ca fiind "degradant" întrucât a cauzat victimelor sentimente de teamă, de neliniște și de inferioritate, de natură a le umili și a le înjosi.

Pentru a decide dacă un anumit tratament este sau nu degradant în sensul art. 3, Curtea examinează dacă scopul aplicării lui este acela de a umili sau înjosi victima și dacă, prin efectele produse, a fost adusă o atingere personalității acesteia, într-o manieră incompatibilă cu art. 3. Cu toate acestea, absența unui asemenea scop nu ar putea exclude într-o manieră definitivă constatarea unei încălcări a art. 3.

Referitor la situația actuală, Curtea reține că distrugerea imobilelor și a bunurilor reclamanților, precum și îndepărtarea lor forțată din localitate au avut loc în cursul lunii septembrie 1993, înaintea ratificării Convenției de către România, în iunie 1994. În consecință, ea nu poate examina aceste aspecte. Din probele prezentate de reclamanți și din deciziile civile ale instanțelor judecătorești rezultă în mod evident că lucrătorii de poliție au fost implicați în organizarea acțiunii de incendiere a imobilelor, iar ulterior, inclusiv după luna iunie 1994, au încercat să mușamalizeze incidental. În urma incidentului, fiind izgoniți din căminele lor și din localitate, reclamanții au fost nevoiți să locuiască, unii chiar și în prezent, în condiții improprie și supraaglomerate - beciuri, cotețe de păsări, grajduri etc. - și să-și schimbe frecvent adresa, mutându-se la prieteni sau rude în condiții de extremă supraaglomerare. În consecință, față de repercusiunile directe ale actelor agenților statului asupra drepturilor reclamanților, Curtea apreciază că se poate angaja răspunderea statului pârât în ceea ce privește condițiile locative în care au trăit ulterior reclamanții. Curtea reamintește că orice discriminare rasială poate constitui prin ea însăși un tratament degradant, în sensul art. 3 din Convenție. Curtea apreciază că discriminarea etnică la care reclamanții au fost supuși în mod public prin modul de soluționare a petițiilor acestora de către autorități, precum și condițiile locative ale reclamanților aduc atingere demnității lor umane, constituind, în lumina circumstanțelor cauzei, tratamente degradante în sensul art. 3 din Convenție. În consecință, Curtea consideră că a avut loc o încălcare a art. 3 din Convenție.

** Cauza Moldovan și alții c. României, 12 iulie 2005*
Jurisprudenta

Traducere din limba franceză

Consiliul European

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Secția a III-a

HOTĂRÂREA

din 21 iunie 2007

în Cauza Dura împotriva României

(Cererea nr. 10793/02)

Strasbourg

Hotărârea este definitivă. Poate suferi modificări de formă.

În Cauza Dura împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a III-a), statuând în cadrul unei camere formate din:

Domnii B.M. Zupančič, președinte,

C. Bîrsan,

Doamnele E. Fura-Sandström,

A. Gyulumyan,

Domnii E. Myjer,

David Thor Björgvinsson,

Doamna I. Ziemele, judecători,

și domnul S. Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la data de 31 mai 2007,

a pronunțat următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 10793/02, introdusă împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, domnul Marcel Dura (*reclamantul*), a sesizat Curtea la data de 4 martie 2002 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

În urma decesului reclamantului, la 26 decembrie 2005, copiii săi, în continuare denumiți *moștenitorii reclamantului*, Marcel Andrei Dura, Ionuț Marius Dura, Mihaela Dura și Lucian Dura, reprezentați de Doamna Irina Beldiman, mama lor, și-au exprimat la 3 februarie 2006 dorința de a continua cererea.

2. Guvernul român (*Guvernul*) a fost reprezentat de co-agentul guvernamental, doamna Ruxandra Pașoi, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. Reclamantul s-a plâns în special de o atingere adusă dreptului său de acces la instanță, garantat de art. 6 alin. 1 din Convenție, datorită neexecutării unei hotărâri interne definitive.

4. Printr-o Hotărâre din 8 septembrie 2005 Curtea a declarat cererea parțial admisibilă.

5. La 23 ianuarie 2007, după un schimb de corespondență, grefierul a propus părților încheierea unei înțelegeri amiabile în sensul art. 38 alin. 1 b) din Convenție. La 3 și respectiv 12 aprilie 2007 Guvernul și moștenitorii reclamantului au prezentat declarații formale de acceptare a unei soluționări amiabile a cauzei.

ÎN FAPT

6. Reclamantul s-a născut în anul 1954 și a locuit la Iași.

7. Printr-o sentință din 3 decembrie 1997 Judecătoria Iași a condamnat pe M.F. și societatea U. să plătească reclamantului o despăgubire de 4.210.014 lei vechi românești (ROL) pentru repararea prejudiciului cauzat mașinii sale în urma unui accident rutier și suma de 588.514 ROL cu titlu de cheltuieli de judecată.

8. Această sentință a fost confirmată în apel de Tribunalul județean Iași, printr-o hotărâre din 23 noiembrie 1998. Printr-o hotărâre definitivă din 29 aprilie 1999, Curtea de Apel Iași a anulat recursul lui M.F. pentru nerespectarea cerințelor procedurale.

9. Reclamantul a trimis scrisori societății E. și lui M.F., somându-i să execute sentința din 3 decembrie 1997. Demersurile sale au rămas fără răspuns.

10. Datorită neexecutării din partea celor doi debitori a obligației, reclamantul a sesizat la 27 mai 1999 Judecătoria Iași cu o acțiune în reactualizare a despăgubirii stabilite prin sentința din 3 decembrie 1997.

11. Printr-o sentință din 19 ianuarie 2000, Judecătoria a admis acțiunea sa și a reactualizat suma datorată. Printr-o hotărâre din 29 septembrie 2000, Tribunalul județean Iași a admis apelul lui M.F. și a respins acțiunea reclamantului. El a considerat că reclamantul rămăsese pasiv în condițiile în care putea cere executarea silită a sentinței definitive în locul reactualizării sumei. El a remarcat că o asemenea cale era posibilă și a considerat că reclamantul a fost de rea credință cerând reactualizarea despăgubirii. Această hotărâre a fost confirmată la 10 ianuarie 2001 printr-o hotărâre definitivă a Curții de Apel din Iași.

12. La 20 octombrie 2000 reclamantul a depus la executorul judecătoresc de pe lângă Judecătoria o cerere de executare silită a sentinței din 3 decembrie 1997. La o dată neprecizată executorul judecătoresc a somat pe M.F. să execute sentința. După această somație executorul judecătoresc nu a luat nicio altă măsură de executare.

ÎN DREPT

13. La 3 aprilie 2007 Curtea a primit de la Guvern declarația următoare:

« Subsemnata, Ruxandra PAȘOI, co-agent al Guvernului român în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, declar că Guvernul român propune să plătească Doamnei Irina Beldiman, în calitate de reprezentantă a lui Marcel Andrei Dura, Ionuț Marius Dura, Mihaela Dura și Lucian Dura, cu titlu gratuit, împreună, suma de 3.000 euro (trei mii euro) în vederea unei soluționări amiabile a cauzei având la bază cererea menționată anterior în curs la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Această sumă va acoperi orice prejudiciu material și moral precum și costurile și cheltuielile și va fi plătită în următoarele trei luni de la data notificării hotărârii Curții pronunțate în conformitate cu art. 39 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. În caz de neplată în termenul respectiv Guvernul se obligă să plătească, începând de la expirarea acestuia și până la achitarea efectivă a sumei respective o dobândă simplă la o rată echivalente cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte marginale. Această plată va soluționa definitiv cauza. »

14. La 12 aprilie 2007, Curtea a primit declarația următoare, semnată de moștenitorii reclamantului :

« Subsemnata, Irina Beldiman, în calitate de reprezentantă a lui Marcel Andrei Dura, Ionuț Marius Dura, Mihaela Dura și Lucian Dura, constat că Guvernul român este dispus să-mi plătească, cu titlu gratuit, împreună, suma de 3.000 euro (trei mii euro) în vederea unei soluționări amiabile a cauzei având la bază cererea menționată anterior în curs la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Această sumă va acoperi orice prejudiciu material și moral precum și costurile și cheltuielile și va fi plătită în următoarele trei luni de la data notificării hotărârii Curții pronunțate în conformitate cu art. 39 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. În caz de neplată în termenul respectiv Guvernul se obligă să plătească, începând de la expirarea acestuia și până la achitarea efectivă a sumei respective o dobândă simplă la o rată echivalente cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte marginale.

Accept această propunere și renunț la orice altă pretenție față de România în legătură cu faptele aflate la baza respectivei cereri. Declar cauza definitiv soluționată.

Prezenta declarație se înscrie în cadrul înțelegerii amiabile la care Guvernul și eu personal am ajuns.»

15. Curtea ia act de înțelegerea amiabilă la care au ajuns părțile (art. 39 din Convenție). Ea este convinsă că această înțelegere se întemeiază pe respectarea drepturilor omului recunoscute de Convenție sau Protocoalele sale (art. 37 alin. 1 *in fine* din Convenție și 62 alin. 3 din regulament).

15. În consecință, cauza va fi scoasă de pe rol.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

CURTEA,

ÎN UNANIMITATE:

- 1. declară cauza scoasă de pe rol;*
- 2. ia act de angajamentul părților de a nu cere trimiterea cauzei la Înalta Cameră;*

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la data de 21 iunie 2007, în aplicarea [art. 77](#) alin. 2 și 3 din Regulament.

Bostjan M. Zupančič,

președinte

Santiago Quesada

grefier

Bibliografie

1. Drd.Alexandru Florin Magureanu, „Drepturi si libertati cetatenesti in UE”, „Dreptul Comunitar si dreptul intern-Aspecte privind legislatia si practica judiciara”, Editura Hamangiu,Bucuresti,2008
2. Nicolae Voiculescu, „Drept Comunitar al Muncii”,Editura Wolters Kluwer, Bucuresti, 2009
3. Cursurile de master de Drept Comunitar al Afacerilor
4. Cursurile de SEPDO din anul IV-facultatea de drept
5. Conventia Europeana a Drepturilor Omului